ORIGINEA ROMÎNILOR – THE FUNDAMENTAL WORK OF ROMANIAN LINGUISTICS

Simona ȘOVA
"Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract : A. Philippide concentrated his efforts on the monumental Originea romînilor, published in two volumes: Ce spun izvoarele istorice (Iaşi, 1925), respectively, Ce spun limbile romînă şi albaneză (Iași, 1928). The massive and dense work details the formation of the Romanian people from a triple point of view: place, epoch and its manner of formation, process pursued on two paths: one purely historical, by consulting the written sources of all sorts, in which one can find data about the issue and one linguistic, by studying the Romanian language itself. With his vast work, the scholar from Iasi sought to answer the basic issues which had been concerning all Romanian linguists and historians for more than one century: the territory and epoch of formation of the Romanian people and language, their constitutive elements and the development of our language over time. The text does not capture only the essential issues related to the territory where the Romanian people was formed, to the branches of the Romanians and Romanian language, in other words, to the dialectic division of the Romanian language. A. Philippide aims at solving the thorny issue of the origin of Romanians, in a manner different from the other historians and linguists and to form an opinion strengthened on his own analysis of sources and documents, therefore, the linguist from Iasi is, here and there, reflexive-polemical, proving critical spirit regarding the results of the Romanian and foreign researchers (B. P. Hasdeu, Ion Scurtu, P.J. Schafarik, K. Hopf, R. Roesler, W. Tomaschek and others). One of the mastery elements of the work lies in the rigor with which every statement is proven with the help of texts, the methodical scrupulosity of the scientific work undertaken, the objectivity and rigor of the interpretation of the facts being exemplary, which determines Ioan Petrovici to state: „Alexandru Philippide had a boundless and tyrannical passion for scientific research. Science signifies for him the supreme instrument of human improvement"[1].

Keywords: origin, language, diachrony, polemic, research

Monumentala operă *Originea romînilor*[2], fundamentală pentru lingvistica românească, demonstrează puterea de muncă științifică și capacitatea de sinteză a lui A. Philippide, motiv pentru care Iorgu Iordan o consideră „capodoperă a literaturii noastre filologice (în sensul larg al termenului)"[3]. Lucrarea reprezintă încercarea lui A. Philippide de a demonstra că „în feliul

[1] Ioan Petrovici, *Alexandru Philippide în evoluţia culturii româneşti*, în *Discursuri de recepţie la Academia Română*, București, Editura Albatros, 1980, p. 214.
[2] *Originea romînilor* a cunoscut prima reeditare (a volumului I) abia în zilele noastre, făcută de Roxana Vieru, la Editura Universității din Iași, în 2014, volumul al doilea urmând să apară în acest an.
[3] Iorgu Iordan, *Alexandru I. Philippide*, București, Editura Științifică, 1969, p. 111.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

de a fi al limbilor, se manifestează înrudirea etnică a neamurilor care le vorbesc”[4], caracterul diacronic al elaborării creației savantului ieșean, avut în vedere pentru a rezolva probleme esențiale ale originii limbii române, fiind perfect surprins de prof. univ. dr. Alexandru Gafton: „Philippide nu și-a conceput lucrarea ca pe o descriere. Nu este o lucrare care doar se vrea istorică, fapt pe care să-l fi ratat printr-o abordare de tip sincronic. *Originea romînilor* este o scriere de diacronie, concepută și executată în modalități, cu mijloace și cu o tehnică în întregime istoriste. În această carte nu se înșiruie etape ale sincroniei, precum niște vertebre care, prin simpla lor alăturare, încearcă să genereze un întreg. Această lucrare este un întreg ale cărui celule există și funcționează în mod organic într-un tot unitar. Chiar atunci când aduce sub lupă părți din întreg, pentru a observa și evidenția anumite aspecte, autorul concepe și tratează fiecare element ca parte a acelui întreg indivizibil. Nimic nu are viață în afara unității din care face parte și la a cărei viață contribuie și participă. Viața elementelor este aceea a întregului, rezultantă a acelei unice structurări și modalități de funcționare. Poate că, mai mult decât înțelegerea acestei realități, faptul de a-și construi astfel opera este marele model pe care diacronistul îl poate oferi”[5].

Receptarea masivei lucrări în critica lingvistică a vremii cunoaște, deopotrivă, aprecieri și critici. Laude deosebite îi vor face G. I. Brătianu, M. Costăchescu, N. Jokl, K. K. Klein, I. Gherghel, T. Hotnog, Lajos Tamas, A. Pancratz, I. Iordan, G. Pascu etc. După apariția primului volum, Sextil Pușcariu opinează lapidar: „E o lucrare fundamentală care denotă o putere de muncă ce trebuie să inspire oricui cel mai profund respect”[6]. Theodor Capidan aduce laude întregului text, pe care-l consideră „un monument închinat limbii române”[7], în timp ce lingvistul Ovid Densusianu are o atitudine critică și denunță caracterul subiectiv al operei, prezent în interpretările părerilor expuse, contradicțiile, denaturările și impreciziile ideilor susținute. Cu acest prilej, Densusianu intră în polemică de idei cu A. Philippide, notând că poporul și limba română s-au format în nordul Dunării, nu în partea sud, punct de vedere valorificat în a sa *Histoire de la langue roumaine*. O părere critică are și Ilie Gherghel, care îi obiectează lui A. Philippide spiritul critic puternic și superioritatea autorității lingvistice: „Renumele d-lui profesor dela Iași, care a laborat timp îndelungat la opera sa, precum și criticele în covârșitoare majoritate nefavorabile cu care s’au ales ceilalți cărturari, lasă a presupune la prima vedere, că d-sa e învățatul indicat a spune ultimul cuvânt în greaua problemă, a începuturilor neamului românesc”[8]. În general, opiniile critice nefavorabile sunt pătimașe și nedrepte, deoarece A. Philippide nu s-a erijat niciodată în deținătorul adevărului absolut, cum consideră unii lingviști, ci și-a dedicat viața muncii de cercetare, dovada acestui fapt fiind chiar lucrarea în discuție. *Originea romînilor*, „care avea să-l consacre definitiv ca

[4] Alexandru I. Philippide, *Originea romînilor*, vol. II, *Ce spun limbile română şi albaneză*, Iași, Tipografia „Viaţa românească” S. A., 1928, p. 340.
[5] Alexandru Gafton, *«Originea romînilor» – piatră de temelie a Şcolii lingvistice de la Iaşi*, în „Philologica Jassyensia”, Anul V, Nr. 1 (9), Iași, 2009, p. 51.
[6] „Dacoromania”, IV, partea a II-a, 1924-1926, p. 1333, apud Dimitrie Macrea, *Alexandru I. Philippide*, București, Editura Științifică, 1969, p. 195.
[7] „Dacoromania”, VII, p. 620, apud Dimitrie Macrea, *op. cit.*, p. 195.
[8] Ilie Gherghel, *Opera d-lui A. Philippide. Originea Românilor*, în „Convorbiri literare”, LXI, Atelierele grafice SOCEC&CO, București, ianuarie-aprilie 1928, p. 309.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

pe unul dintre marii noştri învăţaţi”[9], cuprinde dezbateri caracterizate prin procesul elaborat şi complex de aflare a adevărului ştiinţific şi printr-un spirit critic deosebit de acut în beneficiul ştiinţei şi al cunoaşterii umane, de aceea, şi peste timp, a cunoscut elogiul oamenilor de știință: „Ea este, pentru toți cei care au studiat-o o carte excepțională, care adună și explică, cu amănunte și divagații de tot felul, principii și idei lingvistice, la care autorul, stimulat de o vastă bibliografie, a meditat de-a lungul vieții, în urma cercetării unui imens material faptic, prezentat la rîndul său, în cele mai mici detalii. […] *Originea românilor* este, poate, opera cea mai bogată în informațiile referitoare la subiectul tratat. Sînt și extrem de diverse datele prezentate în această lucrare, ceea ce îi dă pe alocuri un aspect prolix, prea încărcat”[10]. Roxana Vieru vorbește despre motivele pentru care importanta lucrare nu constituie, pentru oamenii de știință de astăzi, un text accesibil, la care să se raporteze, de aceea a considerat salutară reeditarea primului volum al operei: „Textul *Originii romînilor* nu mai este astăzi accesibil în măsura potrivită, probabil și datorită felului în care este prezentat materialul. Lucrarea cuprinde o cantitate foarte mare de informații, care este susținută pe un schelet frastic arborescent. Fraza este amplă, cu nenumărate ramificații și cu multe trimiteri la fragmente anterioare și ulterioare. Pentru lectorul modern deprins cu o frază curgătoare și cît de scurtă posibil în stilul științific, textul este greu de urmărit. Conținutul atît de complex este greu de asimilat cînd nu are o formă de prezentare atrăgătoare. Mai mult decît atît, notele de subsol – ample, unele dintre ele ajungînd la cîteva zeci de pagini – reprezintă în mare parte ele însele texte de sine stătătoare și ar fi fost mai bine să fie prezentate sub forma unor paragrafe distincte. Stilul adoptat de A. Philippide este mult îngreunat și de unele formule greu de înțeles de către potențialii cititori deprinși cu limba literară a secolului al douăzeci și unulea. Profesorul ieșean prefera de multe ori regionalismele și arhaismele (fonetice, gramaticale și lexicale) în locul formelor indicate de normele limbii române din perioada contemporană cu el. Multe dintre neologisme le nota în conformitate cu rostirea din limba de proveniență. Ortografia întîlnită în text nu se mai suprapune peste cea cu care sîntem astăzi deprinși. La toate acestea se adaugă inconsecvența: A. Philippide oscila între fonetismele și structurile lingvistice proprii pe de o parte și formele recomandate de lucrările normative ale vremii, pe de altă parte, de asemenea între două sau mai multe variante de scris (de exemplu ale unor antroponime sau etnonime) propuse de diverși autori consultați de el”[11].

Abordarea problemei în discuție se realizează analitic și critic, prin prezentarea rezultatelor obținute de istoricii și lingviștii români și străini: D. Cantemir, I. Bărbulescu, D. Philippide, P. Maior, G. Șincai, A. T. Laurian, A. Șaguna, M. Kogălniceanu, B. P. Hasdeu, E. Hurmuzaki, A. D. Xenopol, D. Onciul, A. Șaguna, A. Densusianu, O. Densusianu, N. Iorga, I. Gherghel, Gibbon, Chr. Engel, D. Photinos, Kopitar, P. J. Schafarik, Fr. Miklosich, W. Tomaschek, Th. Mommsen, R. Roesler, H. I. Bidermann, J. Jung, Schwicker, H. Kiepert, P. Hunfalvy, T. Tamm, C. Jireček, J. Peisker etc.: „Prin întreaga ei cuprindere, începând cu importanţa chestiunii abordate, trecând prin întinderea scrierii şi imensa bogăţie a datelor şi

[9] Iorgu Iordan (coord.), *Istoria lingvisticii româneşti*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 20.
[10] Carmen-Gabriela Pamfil, *Prefață* la *Originea* romînilor, vol. I, ediția a II-a, de Roxana Vieru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, p. 35-36.
[11] Roxana Vieru, «*Originea Romînilor*» *– din nou sub tipar*, în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, Secțiunea IIIe. Lingvistică, tomul LIX, 2013, p. 76-77.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

încheind cu amploarea temei şi densitatea de conţinut, această lucrare monumentală vine la capătul unor extrem de amănunţite, de laborioase şi de temeinice cercetări, atât în domeniul istoric, cât şi în cel lingvistic, încercând să lămurească procesul de formare a poporului român şi al limbii române”[12]. Prezentarea, în traducere românească, a pasajelor din opera cercetătorilor amintiți, este urmată de propriile concluzii, susținute de exemple și argumente: „Orice afirmație, cît de măruntă, este dovedită cu ajutorul textelor. Nimic nu se manifestă a fi produsul unei păreri sau convingeri apriorice, al vreunui interes altul decît descoperirea adevărului în măsura permisă de mijloacele puse autorului la dispoziție de posibilitățile de a se informa, dacă nu foarte bogate, cel puțin foarte temeinice”[13]. Natura polemică a textelor lingvistului ieşean este reliefată prin: excesul critic, vocabularul polemic, alternanţa limbajului de specialitate cu termenii populari, preferinţa pentru imperfectul verbelor, ritmul frazei, exclamaţii, digresiuni, anecdote hazlii şi interogaţii retorice. Toate aceste elemente de natură lingvistico-stilistică se armonizează în vederea emfatizării unui stil scrutător, polemic, dovedind un savant ieşean impetuos, năvalnic, uneori impulsiv, curajos, chiar imprudent, izbucnirile sale fiind caracterizate foarte plastic de către Iorgu Iordan: „Cînd nu mai suporta, izbucnea cu rapiditatea şi intensitatea unui explozibil de calitate”[14].

Prefața volumului I al lucrării în discuție ne dezvăluie dorința de obiectivitate declarată a savantului ieșean în abordarea subiectelor dezbătute, substratul antropologic avut în vedere, sinceritatea, modestia, dedicarea, rigurozitatea și implicarea în elucidarea problemei referitoare la originea limbii și a poporului român, precum și capacitatea de a-și recunoaște limitele în ceea ce privește izvoarele consultate: „N-am putut stăpîni decît o parte din materia și din literatura privitoare la chestiune, pentru că nu m-au ajutat nici mintea, nici mijloacele de informație. […] În special, din cauza insuficienții puterilor mele, tot ce s-a scris, ori se va fi scris, asupra chestiunii în limbile ungurească, sîrbă, bulgară, cehă, polonă, rusească, ori în vreo limbă germană nordică, n-am putut consulta, cu excepție de dările de samă care s-au făcut prin reviste germane ori în alte scrieri asupra cîtorva din lucrările scrise în vreuna din aceste limbi. În astfel de împrejurări, fiindcă activitatea extensivă mi-a fost în mod necesar mărginită, o activitate intensivă mi-a fost impusă, și fiindcă din cele două mijloace de informație, izvoare de o parte, scrieri pe baza izvoarelor de altă parte, trebuiesc preferate izvoarele, le-am preferit și eu pe acestea, și fiindcă n-am putut stăpîni toate izvoarele, am dat toată atenția unora din ele, dar *toată* atenția”[15].

Volumul I, *Ce spun izvoarele istorice*, urmărește formarea poporului român dintr-un triplu punct de vedere, al locului, al epocii și al modului său de formare, doar că cercetările lui A. Philippide în acest domeniu îl dezamăgesc: „Este un haos de argumentare pro şi contra, ca la un proces cu advocate cîrciogari, literatura privitoare la originea românilor, mai ales că de multe ori autorii au amestecat patima politică în discuţie. Faptele înseș, multe, puține, pe baza cărora s-a făcut argumentarea au fost scoase la iveală mai numai de străini. Despre scriitorii români se poate spune că au luat faptele de la scriitorii străini și s-au mărginit numai la

[12] Alexandru Gafton, «*Originea romînilor» – piatră de temelie a Şcolii lingvistice de la Iaşi*, p. 52.
[13] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 94.
[14] Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 24.
[15] Alexandru I. Philippide, *Originea românilor*, I, ediția a II-a, de Roxana Vieru, prefață de Carmen-Gabriela Pamfil, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, p. 53.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

argumentare”[16]. Cele două căi de rezolvare a problemei formulate sunt cea istorică, prin consultarea exhaustivă a izvoarelor scrise, și cea lingvistică, prin studiul limbii române înseși. Dezvăluind o erudiție vastă și un spirit critic ascuțit, A. Philippide cercetează atât textele autorilor antici și moderni, cu trimiteri la Dacia și la istoria neamului românesc, cât și inscripțiile găsite în Peninsula Balcanică și Dacia, în vederea identificării popoarelor care au locuit la începuturi în locurile acestea, care au fost romanizate și care au contribuit la formarea poporului român. Procesul de romanizare a fost neuniform, diferind în funcție de regiune, de aceea, savantul ieșean se bazează, în primul rând, pe inscripții, pentru a stabili durata și puterea romanizării, dar și numeroasele migrații etnice. Numărul mare al inscripțiilor demonstrează intensitatea procesului, cum ar fi, de exemplu, în Dacia, deși teritoriul s-a aflat relativ puțin sub influența romană. Iorgu Iordan vorbește despre neglijarea arheologiei în stabilirea acestui proces, deoarece nu poate oferi informații clare și exacte: „Primul volum al operei lui Philippide reprezintă, fără îndoială, realizarea cea mai temeinică din întreaga literatură de specialitate privitoare la ceea ce am putea numi preistoria poporului român și a limbii lui. I s-a reproșat interpretarea prea riguroasă a izvoarelor, în special a inscripțiilor, de fapt, ideea că populația romanizată a existat într-o regiune oarecare numai în timpul existenței inscripțiilor latinești în regiunea respectivă. El a crezut, după mine cu dreptate, că alt criteriu obiectiv, material, deci sigur, nu avem la dispoziție spre a rezolva această chestiune. Arheologia n-a luat-o în considerație, pentru motivul, pe care nu știu dacă l-a arătat undeva în scris, dar eu l-am aflat din convorbirile cu dînsul, că obiectele, uneltele etc. circulă odată cu oamenii, și se împrumută nu numai ele, ci și anumite elemente constitutive ale culturii materiale”[17].

Datele oferite în volumul I, cu privire la teritoriile și populațiile aflate pe cele două maluri ale Dunării, sunt dublate, în volumul al II-lea, *Ce spun limbile română și albaneză* (1928), de numeroase fapte lingvistice rezultate prin compararea, pe de o parte, a limbii române cu limba albaneză, pentru că cea din urmă păstrează un fond balcanic străvechi important și, pe de altă parte, a tuturor dialectelor și subdialectelor românești. În volumul al II-lea, dominat de perspectiva lingvistică, A. Philippide este interesat atât de răspândirea pe teren a dialectelor românești, analiză realizată printr-un studiu comparativ, cât și de aspectul geografic al originii poporului român și, într-o măsură, de cel etnologic. Potrivit lui A. Philippide, limba română cuprinde trei dialecte (dacoromân, istroromân și macedoromân) și un subdialect al celui macedoromân (subdialectul meglenoromân). În ceea ce privește studiul comparativ al limbilor română și albaneză, pentru a putea stabili locul de formare a neamului românesc, eruditul ieșean cercetează particularitățile la nivel fonetic, lexical, morfologic și sintactic, pe care cele două limbi le au în comun. De-a lungul timpului, asemănările identificate au fost explicate fie prin presupunerea substratului tracic comun, fie prin influențele exercitate una asupra celeilalte. A. Philippide crede că albanezii nu sunt urmași ai tracilor, ci ai panonilor, de aceea nu există elemente comune de substrat tracic la cele două limbi. Asemănările existente între cele două popoare se datorează vecinătății geografice, în trecut, în Peninsula Balcanică, și susțin originea sud-dunăreană a românilor.

[16] *Ibidem*, p. 600.
[17] Iorgu Iordan (coord.), *op. cit.*, p 126.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

Argumentarea originii neamului românesc nu se dezvoltă doar din punct de vedere al viziunii diacronice asupra fenomenelor şi faptelor lingvistice, ci şi al modului de manifestare a particularităţilor etnice în limbă. Prin urmare, ideea centrală a lucrării şi a volumului al II-lea, în special, este că limba reflectă omul cu predispoziţiile sale psihice şi fizice ale rasei sale. Din acest motiv, nu se urmăreşte doar relaţia unor limbi derivate cu o limbă primitivă comună, ci înrudirea lor etnică: „Pentru mine lucrul principal nu este de a constata că limbile cutare derivă din aceiaş limbă primitivă, ci de a constata cum în feliul de a fi al limbilor se manifestează înrudirea etnică a neamurilor care le vorbesc, şi ceia ce mă preocupă este de a arăta cum se poate proba că cutare limbi, cîteodată foarte deosebite la un moment dat una de alta, sînt vorbite de acelaşi neam de oameni. Pentru Meillet limba este organul unei *societăţi* şi înrudirea limbilor este o chestiune sociologică. Pentru mine limba este *şi* organul unui neam de oameni şi înrudirea limbilor este mai mult o chestie *biologică*. Pentru aceia prin *ethnos, ethnic* în toată discuţiea din lucrarea de faţă eu nu înţeleg *societatea* care vorbeşte aceiaş limbă, ci *neamul*, chiar dacă ar fi despărţit în grupuri cu limbi deosebite, care să nu fi derivînd din aceiaş limbă primitivă, *neamul*, adecă complexiunea specifică fizică şi psihică, baza de articulare şi baza psihologică, *rasa*”[18].

Mecanismul profund de abordare a problemelor ştiinţifice, în *Originea romînilor* în special, îl constituie respingerea carteziană, chiar a opiniilor altor istorici şi lingvişti şi emiterea propriilor concluzii bazate pe cercetarea personală: „Prin întreaga ei cuprindere, începând cu importanţa chestiunii abordate, trecând prin întinderea scrierii şi imensa bogăţie a datelor şi încheind cu amploarea temei şi densitatea de conţinut, această lucrare monumentală vine la capătul unor extrem de amănunţite, de laborioase şi de temeinice cercetări, atât în domeniul istoric, cât şi în cel lingvistic, încercând să lămurească procesul de formare a poporului român şi al limbii române”[19]. Într-o scrisoare adresată prietenului său, Hermann Suchier, precizează: „Eu voi fi nevoit – ca să ai o idee de greutatea lucrului – să-mi dau cu părerea în privinţa originii românilor, dar nu o părere ca aceea a istoricilor noştri de până acum, care învîrtesc numai argumentele lui Roesler-Tomaschek pe dos, ci o părere întărită pe propria cercetare a izvoarelor, voi fi nevoit apoi să lămuresc din punct de videre românesc şi renumita chestie a limbii latine populare, despre care, cum ştii, toată lumea vorbeşte, fără să ştie nimeni lămurit ce-i aceea”[20].

Deşi îngreunează lectura şi transformă textul în unul arid, al cărui mesaj se dezvăluie cu greutate lectorului, *Originea romînilor*, asemenea majorităţii textelor ştiinţifice ale savantului ieşean, se constituie din dialoguri polemice pe teme lingvistice diverse, scopul lor fiind lămurirea subiectului de discuţie: „*Originea românilor* este, mai ales datorită extremei bogăţii a materialului lingvistic comentat şi a numeroaselor precizări, explicaţii şi divagaţii, greu de studiat, fiind pentru cei mai mulţi o carte care se consultă numai”[21]. În *Originea romînilor*, polemica lui A. Philippide cu istoricii străini se realizează prin infirmarea directă şi

[18] Alexandru I. Philippide, *OR*, II (1928), p. 340.
[19] Alexandru Gafton, «*Originea romînilor*» *– piatră de temelie a Şcolii lingvistice de la Iaşi*, p. 52.
[20] I. Oprişan, *Alexandru I. Philippide în dialog cu contemporanii*, I, ediţie îngrijită, prefaţă, traduceri, note şi indice, de I. Oprişan, Bucureşti, Editura Minerva, 1986, p. 118. [Este o scrisoare a lui A. Philippide către Hermann Suchier, scrisă la Iaşi, la 29 martie 1895.]
[21] Carmen-Gabriela Pamfil, *Alexandru Philippide*, p. 142.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

este de tip *ad rem*, spre deosebire de polemicile dezvoltate în celelalte studii (*Un specialist romîn la Lipsca*, *Specialistul romîn. Contribuţie la istoriea culturii romîneşti din secolul XIX*, *Cum se apără specialistul romîn* etc.), înțesate de exclamații și interogații retorice, mărci ale revoltei și nemulțumirii în fața superficialității și neștiinței. Gândită ca moștenire spirituală pentru generațiile viitoare, asemenea tuturor textelor valoroase, savantul ieșean își concepe ampla lucrare drept un tratat științific înțesat de informații cu caracter istoric și geografic, iar vasta bibliografie consultată și multitudinea teoriilor prezentate în detaliu de-a lungul operei îl îndreptățesc să aibă ultimul cuvânt în ceea ce privește problemele discutate. De aceea, A. Philippide a reprezentat un model pentru contemporani, dar mai ales, pentru lingviștii care l-au urmat și l-au considerat mentor: „De mai bine de o sută de ani, fie că se revendică de la el, fie că nu, reprezentanții Școlii lingvistice ieșene (fie că activează sau nu în Iași) moștenesc și prezintă această multiplă caracteristică pe care părintele a imprimat-o: documentarea temeinică, corecta observare a realității, atenta verificare a faptelor, rigoare în receptarea și elaborarea elementelor de teorie, metoda severă de lucru, strânsa, necruțătoarea și, adeseori, impecabila înlănțuire logică. Totodată, tendința de a epuiza o temă dată, prin profunda cercetare, prin analiza exhaustivă și prin prezentarea tuturor aspectelor și valențelor pe care aceasta le poate oferi, constituie o altă caracteristică prin care lingviștii și filologii ieșeni își definesc identitatea în cadrul lingvisticii românești”[22].

BIBLIOGRAFIE

1. Florescu, Cristina, *Alexandru I. Philippide. Coordonate stilistice*, în „Philologica Jassyensia”, V, nr. 1, Iaşi, 2009, p. 43-50.
2. Gafton, Alexandru, «*Originea romînilor*» *– piatră de temelie a Şcolii lingvistice de la Iaşi*, în „Philologica Jassyensia”, V, nr. 1, Iaşi, 2009, p. 51-55.
3. Gafton, Alexandru, *Polemica ştiinţifică la G. Ivănescu*, în „Analele Ştiinţifice ale Universităţii «Alexandru Ioan Cuza», din Iaşi”, seria IIIe. Lingvistică, tomul LIII, volum omagial Vasile Arvinte, (2007), p. 475-483.
4. Gherghel, Ilie, *Opera d-lui A. Philippide. Originea Românilor*, în „Convorbiri literare”, LXI, Atelierele Grafice SOCEC&CO, București, ianuarie-aprilie 1928, p. 309-312.
5. Iordan, Iorgu (coord.), *Istoria lingvisticii româneşti*, București, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978.
6. Iordan, Iorgu, *Alexandru I. Philippide*, București, Editura Ştiinţifică, 1969.
7. Ivănescu, G., *Alexandru Philippide – teoretician al limbajului*, în volumul *Opere alese. Teoria limbii*, ediţie îngrijită de G. Ivănescu şi Carmen-Gabriela Pamfil, București, Editura Academiei Române, 1985.
1. Macrea, Dimitrie, *Alexandru I. Philippide*, București, Editura Ştiinţifică, 1969.
8. Munteanu, Eugen, *Câteva reflecţii asupra receptării ideilor humboldtiene în opera lui Alexandru Philippide*, în „Philologica Jassyensia”, V, nr. 1, Iaşi, 2009, p. 63-68.

[22] Alexandru Gafton, «*Originea romînilor*» *– piatră de temelie a Şcolii lingvistice de la Iaşi*, p. 51.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)

2. Oprişan, I., *Alexandru I. Philippide în dialog cu contemporanii*, I-II, ediţie îngrijită, prefaţă, traduceri, note şi indice de I. Oprişan, Editura Minerva, Bucureşti, 1986.
3. Pamfil, Carmen-Gabriela, *Alexandru Philippide*, București, Editura Litera Internaţional SRL, 2008.
4. Patraş, Antonio, *Alexandru Philippide la «Viaţa Românească»*, în „Philologica Jassyensia", V, nr. 1, Iaşi, 2009, p. 79-88.
9. Petrovici, Ioan, *Alexandru Philippide în evoluţia culturii româneşti*, în *Discursuri de recepţie la Academia Română*, București, Editura Albatros, 1980.
10. Petrovici, Ioan, *Alexandru Philippide în evoluţia culturii româneşti*, în *Discursuri de recepţie la Academia Română*, București, Editura Albatros, 1980.
11. Philippide, Alexandru I., *Originea românilor*, vol. I, ediția a II-a, de Roxana Vieru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2014.
12. Philippide, Alexandru I., *Originea romînilor*, vol. II, *Ce spun limbile română şi albaneză*, Iaşi, Tipografia „Viaţa românească" S. A., 1928.
13. Vieru, Roxana, «*Originea Romînilor*» *– din nou sub tipar*, în „Analele Ştiinţifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași", Secțiunea IIIe. Lingvistică, tomul LIX, 2013, p. 75-78.

BDD-A22224 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:22:15 UTC)